

Vlaams
Parlement

ingediend op **1357** (2017-2018) – Nr. 7
21 december 2017 (2017-2018)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag
uitgebracht door Bert Moyaers

over grensoverschrijdend gedrag
in de sector Sport

Samenstelling van de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag:

Voorzitter: Katrien Schryvers.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Marius Meremans, Elke Sleurs, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters,
Herman Wynants;

Joris Poschet, Tinne Rombouts, Katrien Schryvers, Orry Van de Wauwer;

Lionel Bajart, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Katia Segers;

Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Krekels, Ludo Van Campenhout,
Tine van der Vloet, Paul Van Miert;

Karin Brouwers, Sonja Claes, Cindy Franssen, Vera Jans;

Ann Brusseel, Willem-Frederik Schiltz;

Renaat Landuyt, Freya Van den Bossche;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

Documenten in het dossier:

1357 (2017-2018) – Nr. 1 t.e.m. 4: Verslagen van de hoorzitting

– Nr. 5 en 6: Verslagen van de gedachtewisseling

INHOUD

1. Toelichting door Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport	4
1.1. Overzicht van reeds genomen maatregelen	4
1.2. Recente evoluties.....	4
1.3. Samenwerkingsovereenkomsten met de gesubsidieerde sportfederaties .	5
1.4. Nog meer versterkingen in voorbereiding	6
2. Toelichting door Philippe Paquay, administrateur-generaal van Sport Vlaanderen	7
2.1. Overzicht van reeds genomen maatregelen	7
2.2. Toelichting van de enquête bij de gesubsidieerde en erkende sportfederaties.....	8
2.3. Toelichting bij de trajecten	9
2.4. Bilaterale gesprekken	10
2.5. Uitwerken van een generiek kader seksueel grensoverschrijdend gedrag	10
2.6. Verdere stappen	11
3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	11
4. Antwoorden van de minister en bijkomende opmerkingen	13
Gebruikte afkortingen.....	17

De Commissie Grensoverschrijdend Gedrag hield op 30 november 2017 een gedachtewisseling over grensoverschrijdend gedrag in de sector Sport. De beleidsmaatregelen werden toegelicht door Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, en door Philippe Paquay, administrateur-generaal van Sport Vlaanderen.

1. Toelichting door Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport

1.1. Overzicht van reeds genomen maatregelen

Phillipe Muyters benadrukt dat sport staat voor plezier, gezonde inspanning en fair play. Daarom is seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport ontoelaatbaar. Als het toch gebeurt, wat nooit volledig kan worden uitgesloten, moet men snel en gepast kunnen reageren. Deze thematiek vraagt dus prioritair om actie.

Het thema werd in de Commissie inzake het grensoverschrijdend gedrag in de sport reeds meermaals besproken. Tijdens de vergadering van 4 juli 2017 van de commissie lichtte de minister reeds zijn beleidsvisie toe naar aanleiding van een aantal vragen om uitleg. De toelichting betrof ook een aantal initiatieven die reeds eerder waren opgestart (*Hand.* VI.Parl. 2016-17, nr. C301). De minister zal het vandaag dan ook niet meer hebben over de responsabiliserende en stimulerende aanpak van het GES-decreet, noch over de acties rond ethisch sporten die reeds werden opgestart tijdens de vorige legislatuur.

De overheidsopdracht ethisch verantwoord sporten liep van 2012 tot 2014 en bevatte een belangrijk deel in verband met seksuele integriteit. De minister verwijst ook naar het strategisch lerend netwerk inzake ethisch sporten, de rol van ICES als organisatie voor beleidsondersteuning en praktijkontwikkeling, en de reeds ontwikkelde instrumenten zoals het raamwerk lichamelijke en seksuele integriteit en beleid in de sport, het vlaggensysteem met bijhorend vormingsaanbod, de clubhandleiding, de campagne 'Is kiezen verliezen' en het achtstappenplan rond ethisch management in de sport.

Ook de beleidsdomeinoverschrijdende aanpak, welke tijdens de vorige legislatuur onder impuls van minister Jo Vandeuren werd opgestart, moet niet meer worden toegelicht. Men kent de engagementsverklaring ter bescherming van de seksuele integriteit van de minderjarige in de sportsector. De commissieleden weten dat de verschillende beleidsdomeinen tijdens deze legislatuur hun samenwerking bestendigen. Minister Vandeuren gaf hierover reeds voldoende duiding aan de commissie.

In juli 2017 wees minister Philippe Muyters op de gedeelde verantwoordelijkheid die rond het thema seksueel grensoverschrijdend gedrag bestaat, en stelde toen dat een sterk samenwerkingsverband tussen Sport Vlaanderen, ICES en de VSF, de sportsector en in het bijzonder de sportfederaties moet stimuleren, begeleiden en ondersteunen naar een kwalitatief beleid rond seksueel grensoverschrijdend gedrag.

1.2. Recente evoluties

Voor het zomerreces 2017 organiseerde Sport Vlaanderen een bevraging bij de sportfederaties over hun beleid inzake seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het is niet verwonderlijk dat uit de bevraging een aantal werkpunten naar voren kwamen. De heer Philippe Paquay zal dadelijk een en ander toelichten en ook ingaan op de evolutie die sinds de zomer plaatsvond.

In september 2017 vond het VOICE-erkenningmoment 'Luister!' plaats. De minister ondersteunt Thomas More, de instelling waaraan Tine Vertommen verbonden is en die als partner deelneemt aan het VOICE-project. De ondersteuning dient om de Vlaamse sportactoren te informeren over het onderwerp seksueel grensoverschrijdend gedrag, om goede praktijken uit te wisselen en samen na te denken over een betere preventie. De minister onderstreept daarbij het belang van getuigenissen en betuigt nogmaals zijn respect aan de getuigen. Het is uitermate belangrijk dat dergelijke zaken aan de oppervlakte komen, zodat ze een versterkt beleid kunnen voeden.

De actualiteit van seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen diverse sectoren in binnen- en buitenland werd de voorbije maanden pijnlijk duidelijk. In opvolging van de actualiteit werden de werkzaamheden van de commissie terecht uitgebreid naar alle sectoren, en werd de naam aangepast van Commissie inzake het grensoverschrijdend gedrag in de sport naar de meer algemene Commissie Grensoverschrijdend Gedrag. Dat is meteen een bevestiging van de maatschappelijke realiteit. Het ligt ook in lijn met de beleidsdomeinoverschrijdende aanpak die binnen de Vlaamse Regering samen met de administraties wordt gevoerd.

Dat wil niet zeggen dat in en samen met de diverse sectoren geen sectorspecifiek beleid moet worden gevoerd. Als minister van Sport heeft minister Muyters bovenop de reeds bestaande maatregelen, de voorbije maanden nog bijkomende initiatieven opgestart om de sportsector te versterken.

Het advocatenkantoor Stibbe kreeg de opdracht om een aantal modellen zoals tuchtbepalingen en gedragscodes uit te werken, en om een aantal juridische vragen te beantwoorden die in verband met seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport werden gesignaleerd.

Daarnaast loopt er samen met Sensoa vzw en ICES een traject over de aanspreekpersoon integriteit. De opdracht bestaat erin een duidelijk profiel van API's op te maken, te voorzien in een basispakket en vorming voor API's te verstrekken. De trajecten moeten in januari 2018 worden gefinaliseerd en moeten een degelijk basispakket vormen waarmee de sector concreet aan de slag kan. In februari 2018 zal de opleiding voor API's op federatieniveau worden opgestart.

De derde beslissing betreft de versterking van ICES. Dat zal de georganiseerde sportsector, en in het bijzonder de federaties, dagelijks actief moeten ondersteunen in een begeleidingstraject. Daarom voorziet de minister de komende driejarige beleidscyclus in een jaarlijkse extra financiering van 100.000 euro, bovenop de 150.000 euro die ICES reeds jaarlijks krijgt toegewezen.

1.3. Samenwerkingsovereenkomsten met de gesubsidieerde sportfederaties

Een laatste punt betreft de samenwerkingsovereenkomsten met de gesubsidieerde federaties. De minister heeft aan Sport Vlaanderen gevraagd om de problematiek rond seksueel grensoverschrijdend gedrag in de samenwerkingsovereenkomsten op te nemen. Dat geldt eveneens voor het concrete beleid dat de federaties zullen voeren in een traject met Sport Vlaanderen, ICES en de VSF. Philippe Paquay kan daarover meer details geven. Het vooropgestelde beleid is in elk geval te herleiden tot zes punten, die zijn gebaseerd op het achtstappenplan van ICES.

Een eerste belangrijk punt betreft het aanstellen van een API. De minister verwacht van elke federatie dat zij in februari 2018 een API heeft aangeduid. Als er in februari 2018 opleidingen worden gegeven, kan elke API van elke federatie die volgen. Daarna kan die, met de voorziene ondersteuning vanuit ICES, Sport

Vlaanderen en VSF, een beleid uitwerken dat vervolgens ook naar de clubs wordt uitgedragen. Naast het aanstellen van een API zijn er nog vijf punten: een handelingsprotocol, een adviesfunctie richting management en beleid omtrent ethische vraagstukken, gedragscodes voor verschillende doelgroepen binnen de federatie, een tuchtrechtelijk systeem en blijvende aandacht op het vlak van preventie, vorming en sensibilisering.

De minister houdt daarbij uiteraard rekening met de specificiteit van de diverse federaties en het beleid dat een aantal federaties reeds ontwikkelden. De commissie heeft uit de eerste hand van twee federaties (atletiek- en gymfederatie) kunnen horen welk beleid zij reeds opzetten. Om de concrete vooruitgang en het effectieve beleid van alle gesubsidieerde federaties op te volgen, zullen deze punten zesmaandelijks worden gemonitord.

De minister is ervan overtuigd dat hij op die manier inspeelt op de werkpunten die uit de bevraging naar voren kwamen. Hij wil de sector op een actieve wijze stimuleren om een efficiënt kwaliteits- en preventiebeleid te voeren inzake seksueel grensoverschrijdend gedrag. Hij wil samen met de sector een vuist maken tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag en zal actief zijn steun verlenen aan de doorstartdag die Sport Vlaanderen samen met ICES en de sector, in het bijzonder de federaties, begin 2018 organiseert.

1.4. Nog meer versterkingen in voorbereiding

Minister Philippe Muyters stelt dat er nog een aantal bijkomende versterkingen in voorbereiding zijn. Vanuit Sport blijft de minister actief betrokken bij de beleidsdomeinoverschrijdende aanpak die door collega Vandeuren wordt getrokken. Hij kijkt in dat verband uit naar nieuw wetenschappelijk onderzoek over verschillende vormen van geweld in verschillende contexten. Een belangrijk element is ook de opstart van het beleidsdomeinoverschrijdend kennisplatform Integriteit, om professionals en vrijwilligers verder te ondersteunen.

De besprekingen van de commissie hebben het belang en de noodzaak van een centrale hulplijn 1712 alleen maar bevestigd. De minister steunt uiteraard alle initiatieven om 1712 te versterken, en de bekendheid en bereikbaarheid te vergroten. Met justitie en politie lopen bij collega Vandeuren en de minister-president reeds een aantal overlegmechanismen. Een sterkere afstemming met de beleidsdomeinoverschrijdende samenwerking rond integriteit kan een aantal zaken versterken, zoals informatie-uitwisseling en samenwerking met politie en justitie.

De voorbije weken werden in de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag heel wat sprekers met diverse achtergrond uitgenodigd. Tal van zaken zijn naar voren gebracht. Zonder afbreuk te willen doen aan de complexiteit van het thema, ziet de minister twee grote lijnen. De eerste is dat seksueel grensoverschrijdend gedrag een breed maatschappelijk probleem is dat een algemene mentaliteitswijziging vereist. De thematiek moet bespreekbaar worden gemaakt. Kinderen en jongeren moeten bewuster omgaan met het brede onderwerp seksualiteit en moeten weerbaarder worden gemaakt. Het stellen van grenzen moet daarbij sterker worden benadrukt. Zoals vele sprekers in de commissie stelden, is dat een gedeelde verantwoordelijkheid van ouders, het onderwijs en de brede maatschappij. Sport kan daar zeker aan bijdragen met een breed preventief beleid.

De tweede lijn betreft de diverse verplichtingen die naar voren werden gebracht, de ene al realistischer dan de andere. Daarbij valt alvast op te merken dat dit bijna haaks staat op de voorgaande conclusie, met name de nood aan een algemene mentaliteitswijziging. Een mentaliteitsverandering kan immers niet

wettelijk worden afgedwongen, maar dient te groeien op basis van een breed gedragen beleid.

Vermits ICES algemeen wordt beschouwd als het expertisecentrum voor wat de thematiek van seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport betreft, wil de minister ingaan op hun drie aanbevelingen voor onmiddellijke actie. Vooreerst pleit ICES voor verplichte API's op het niveau van de federaties en de sportdiensten. Met de aanpak die zonet werd geschetst, waarbij de minister van alle gesubsidieerde federaties verwacht dat zij in februari 2018 een API hebben, past hij die aanbeveling reeds toe in de praktijk.

Voor de sportdiensten moet de problematiek in een lokale context worden bekeken. Het Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid, dat het lokaal sportbeleid als kenniscentrum ondersteunt, is reeds jaren actief binnen het lerend netwerk ethisch sporten. ISB volgt de lopende trajecten en werkzaamheden rond seksueel grensoverschrijdend gedrag nauw op. Het gaf aan deze thematiek vanuit lokaal oogpunt mee op te nemen en de clubs ook op het lokale niveau te willen ondersteunen. Tegelijk stelt men vast dat het gemeentelijke niveau een bredere preventiewerking heeft en dat er een tendens is dat sportdiensten deel gaan uitmaken van een ruimere vrijetijdsdienst.

ICES pleit er vervolgens voor om API's op clubniveau sterk te stimuleren. Daarbij zal het in eerste instantie belangrijk zijn dat het door ICES en de federaties gevoerde beleid wordt uitgedragen naar de clubs. De club-API's zullen immers een kader nodig hebben waarbinnen men kan werken. In tweede instantie kan ook op het lokale niveau aan de versterking van de clubs worden gewerkt.

De derde aanbeveling van ICES betreft het uitdragen van het vlaggensysteem naar de trainers, in eerste instantie via de VTS-opleidingen. Zoals de minister reeds eerder meedeelde, bestaat er binnen de VTS-opleidingen reeds aandacht voor het thema integriteit. Het kan inderdaad een spoor zijn om seksueel grensoverschrijdend gedrag, en het vlaggensysteem in het bijzonder, binnen de initiatoropleiding sterker aan bod te laten komen. Het is belangrijk dat de VTS dat van nabij bekijkt.

De minister besluit dat er niet één pasklare oplossing of maatregel bestaat. De problematiek vergt een brede en gedragen aanpak.

2. Toelichting door Philippe Paquay, administrateur-generaal van Sport Vlaanderen

2.1. Overzicht van reeds genomen maatregelen

Philippe Paquay wenst een aantal zaken toe te lichten vanuit de praktijk. Hij toont de tijdslijn met een aantal mijlpalen in de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag door het Vlaamse sportbeleid. In 2012 werd voor het eerst een overheidsopdracht uitgeschreven om de expertise op dit vlak te versterken. In dat kader ontstond ICES uit een consortium van de universiteiten te Antwerpen, Gent, Brussel en Leuven. De prevalentiestudie van Tine Vertommen komt daaruit voort.

In het licht van de beleidsdomeinoverschrijdende aandacht kwam er op 29 februari 2012 een engagementsverklaring in de sector Sport, die werd ondertekend door zowat alle in Vlaanderen actieve sportactoren.

De lancering van hulplijn 1712 werd reeds meermaals besproken en moet niet meer worden toegelicht.

Als men 'Sport met grenzen' invoert in een zoekmachine, komt men op de website van ICES, met informatie over het raamwerk, het vlaggensysteem, het vormingsaanbod en de clubhandleiding, met meer dan negentig pagina's vulgariseerd wetenschappelijk onderzoek. Daarnaast werden specifieke brochures voor de clubbestuurders gemaakt. Er is op maat van de klant dus heel wat werk verricht, dat vlot toepasbaar is voor de sector.

De hele sportsector wordt betrokken in het strategisch lerend netwerk, SVS, Sportwerk, VGC-Sport, het Kinderrechtencommissariaat en de traditionele partners. Uit dit lerend netwerk zijn een aantal andere acties op ethisch vlak uitgewerkt, zoals de campagnes 'Is kiezen verliezen', met hierin ook een luik rond 'grenzen overschrijden' en 'Time Out tegen Pesten'. In 2018 staat het thema van de sportouders op het programma.

In het kader van beleidsdomeinoverschrijdende samenwerking kwam er in 2016 een nieuwe oproep om integriteit in een ruimer kader te plaatsen. Het wetenschappelijk onderzoek is medio 2018 beschikbaar. Verder wordt met een Kennisplein integriteit tegemoetgekomen aan de vraag van de Sportraad om de kennis op één plaats te centraliseren en te verspreiden.

Als reactie op het misbruik in het Engelse voetbal in het najaar van 2016 en nog voor de heisa in judo, beslisten minister en administratie om mee te stappen in het VOICE-project. In september 2017 werd een studiedag georganiseerd. VOICE ontvangt financiële steun om bijkomende getuigenissen te verwerken en te analyseren. Er komt nog een Nederlandstalige publicatie aan met een samenvatting van de VOICE-onderzoeksresultaten.

2.2. Toelichting van de enquête bij de gesubsidieerde en erkende sportfederaties

De enquête van 2017 werd uitgewerkt door VSF en ICES. De bevraging werd door Sport Vlaanderen georganiseerd in juni 2017, bij zowel gesubsidieerde als erkende sportfederaties, waarvan er 72 hebben geantwoord. De basis was het achtstappenplan van ICES. De informatie die de federaties bezorgden, werd gebundeld en geanalyseerd, al wordt nog een belangrijke evolutie verwacht onder invloed van recente aandacht in de media voor nationale en internationale getuigenissen over grensoverschrijdend gedrag.

De eerste vraag was of de federatie een verantwoordelijke heeft voor ethiek. Zeven op tien antwoorden bevestigend, al is er een groot verschil tussen erkende en gesubsidieerde federaties, waarvan respectievelijk 36 en bijna 90 percent er een heeft.

Op de tweede vraag, naar een vaste aanspreekpersoon integriteit, antwoordt 51 percent negatief, al heeft daarnaast 13 percent een soort van API (vertrouwenspersoon, meldpunt, ombudspersoon of verantwoordelijke ethiek). Bilaterale gesprekken in september-oktober leerden evenwel dat dit beeld ondertussen al volledig anders is. Na de heisa in de pers en de druk uit de administratie deden al heel wat bijkomende federaties aanzetten tot aanstelling van een vaste aanspreekpersoon integriteit. De toekomstige verplichting ervan wordt dus een realistische uitdaging.

De volgende vraag, over de stimulering van club-API's, leert dat 61 percent dat nooit deed. Ook hier is er weer een groot verschil tussen erkende en gesubsidieerde federaties: van de eerste doet 24 percent het, van de tweede 47 percent.

71 percent heeft geen uitgeschreven handelingsprotocol, wat een belangrijk aandachtspunt is. Tegelijk blijkt dat 90 percent van de federaties geen

problemen, bezorgdheden, klachten of meldingen kreeg over seksueel grensoverschrijdend gedrag in de periode van 1 januari 2014 tot en met 31 mei 2017. Bij de andere 10 percent zijn er dat beduidend minder dan 10 per jaar: 5 in 2014, 7 in 2015, 6 in 2016 en 4 in 2017. Dat verklaart mee waarom de federaties weinig aandacht hebben besteed aan een handelingsprotocol. Tot 31 mei 2017 ontving 94 percent van de federaties geen enkele melding voor dat jaar. Vergeleken met de cijfers uit de studie van Tine Vertommen is er mogelijk een doorstromingsprobleem.

Een specifiek ethisch comité voor beleidsaanbevelingen, anders dan een tuchtorgaan, blijkt te ontbreken bij 75 percent van de federaties.

Gedragscodes zijn er bij 69,4 percent op federatieniveau voor de sporters, bij 51,4 percent voor de sportbegeleiders, en bij 47,2 percent voor de bestuurders. Het aandeel daarvan dat concrete zaken over seksueel grensoverschrijdend gedrag bevat, bedraagt voor sporters, begeleiders en bestuurders respectievelijk 32, 43,2 en 38,2 percent. Voor gedragscodes op clubniveau bedragen ze 37,5, 36,1 en 26,4 percent.

Op de vraag of men specifieke bepalingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag in het tuchtrecht heeft opgenomen, antwoordt 76 percent van de federaties ontkennend. Slechts 8 percent van de erkende federaties antwoordt bevestigend tegenover 32 percent van de gesubsidieerde. In het algemeen rapporteert 85 percent van de federaties een tuchtorgaan, terwijl de andere dergelijke problemen ad hoc oplossen.

Voor de werving, aanstelling of selectie van sportbegeleiders heeft 47 percent van alle federaties een procedure.

Wat de promotie van het vlaggensysteem betreft, doet slechts 43 percent aan stimulering bij de clubs. Vandaar ook het laatste punt van het zespuntenprogramma van de minister.

De enquête peilde tot slot naar noden en vragen: in welke topics vindt men zich als federatie sterk staan? Meerdere antwoorden waren mogelijk. Het meest aangeduid werd gedragscodes, met 48,6 percent. Verantwoordelijke ethiek en tuchtcommissie staan beide op de tweede plaats, API, preventie en 'geen sterke punten' op de derde. Op de vraag welke topics men als federatie voor zichzelf als aandachtspunt wil aanstippen, scoort preventie en vorming het hoogst met 48,6 percent, terwijl de aanspreekpersoon integriteit door 41,7 percent en het ethisch comité door 38,9 percent wordt genoemd. Samengeteld blijken de noden talrijker te zijn dan de sterktes, waaruit kan worden afgeleid dat de federaties zich bewust zijn van hun positie op dit punt.

2.3. Toelichting bij de trajecten

Federaties beseffen dat ze snel een gedragscode en handelingsprotocol nodig hebben, maar stuiten vaak op juridische onzekerheid, wat beslissingen vertraagt. De meest actuele vragen werden daarom door Sport Vlaanderen samen met de sector gebundeld en vervolgens voorgelegd aan het bureau Stibbe, waaraan concrete modellen en instrumenten werden gevraagd. Het project kost 36.300 euro en loopt sinds september 2017 voor een duur van 12 maanden. Reeds op het einde van 2017 zullen de eerste resultaten bekend zijn. Die informatie zal worden verspreid op de websites van Sport Vlaanderen, ICES, ISB en dergelijke met het oog op maximale vulgarisering.

Een tweede traject betreft het profiel en de opleiding van de API, dat met Sensoa wordt gelopen. Dat profiel werd in 2012 reeds voor een groot stuk uitgewerkt,

maar daarbij komt nu de ontwikkeling van een vormingsdraaiboek, een syllabus voor de opleiding van aanspreekpersonen, de inbouw van trainingsmomenten voor de API's, en het stimuleren van het denkproces waardoor de API's doordringen op clubniveau, maar ook in private sportorganisaties, sportdiensten en sportkampen. Het project moet eind februari 2018 gerealiseerd zijn.

Wat het derde traject betreft, de versterking van ICES, herhaalt Philippe Paquay de bijkomende subsidie die de minister al noemde.

2.4. Bilaterale gesprekken

In de bilaterale gesprekken werden de resultaten van de enquête besproken, inclusief individuele aspecten van elke federatie. Sport Vlaanderen stelde erin vast dat men inziet dat dringend optreden noodzakelijk is. De federaties werken al aan gedragsprotocollen, tuchtreglementen en API's, maar het risico bestaat dat dit dispaaraat gebeurt en dat grote federaties het beter kunnen dan kleine. Daarom werd aan ICES gevraagd dit op te nemen, opdat iedereen in een traject kan stappen dat zesmaandelijks wordt opgevolgd.

2.5. Uitwerken van een generiek kader seksueel grensoverschrijdend gedrag

Er komt een generiek kader, waarin via samenwerkingsovereenkomsten de opdrachten worden opgelegd aan de federaties. Ze kunnen hierbij op eigen maat invulling geven aan de opdrachten die de overheid in de samenwerkingsovereenkomst oplegt. Het algemene uitgangspunt luidt dat de sportfederatie maatregelen neemt die nodig en wenselijk zijn om het kwaliteitsbeleid, preventiebeleid en reactiebeleid rond lichamelijke en seksuele integriteit te verbeteren, om risico's te verkleinen en incidenten te voorkomen en correct af te handelen.

De eerste van de zes kapstokken waaraan dit wordt opgehangen is de aanspreekpersoon. De sportfederatie duidt hem aan tegen februari 2018. Hij moet rond het thema een trekkersrol opnemen, participeert aan het netwerk van federatie-API's dat ICES zal begeleiden en ondersteunen, en werkt aan minstens een stimulerend beleid voor laagdrempelige vertrouwensfiguren op het terrein.

Tweede kapstok is dat de sportfederatie een handelingsprotocol heeft, bij uitbreiding ingebed in een breder klachtenmanagement, waardoor een duidelijk stappenplan, procedure en proces beschikbaar zijn bij verontrustingen, vragen of meldingen. Het bureau Stibbe vervult thans de opdracht om te voldoen aan de vraag van de federaties naar juridische ondersteuning. Het bestaande handelingsprotocol van Sensoa en ICES wordt door het bureau juridisch bekeken, wat moet resulteren in een kant-en-klaar handelingsmodel, al zal het er allicht anders uitzien bij een zeer grote dan bij een kleine federatie. Het maatwerk wordt door ICES en Sport Vlaanderen opgevolgd.

Verder zorgt de sportfederatie voor een adviesverlenende functie richting haar management en beleid. Dit kan bijvoorbeeld door de installatie van een ethisch comité dat intern proactief of reactief advies kan verlenen over ethische vraagstukken, of door het te benaderen vanuit een ruimer perspectief van gezond en ethisch sporten, bijvoorbeeld in een medische commissie of een ethische werkgroep. Ook daar geschiedt het nadenken op maat van de federatie en de specifieke vraagstukken die er zich aandienen. Ook hier gebeurt de opvolging door Sport Vlaanderen samen met ICES, aan de hand van benchmarks en de uitwisseling van goede praktijken.

De sportfederatie bepaalt de doelgroepen waarvoor gedragscodes worden uitgewerkt en geïmplementeerd. Zij verschillen van federatie tot federatie. De draagwijdte van de codes is afhankelijk van de doelgroep of de context.

De sportfederatie zorgt voor, of kan doorverwijzen naar een tuchtrechtelijk systeem dat beschermend en sanctionerend kan optreden. Tot slot geeft de sportfederatie aan het thema een continue aandacht op het vlak van preventie, vorming en sensibilisering. Beide laatste punten kunnen ook weer ad hoc worden ingevuld door de federaties. Het heeft geen zin dat de overheid dit voor elke federatie opsomt. De opbouw moet van onderuit geschieden, doch niet zonder begeleiding of opvolging. Een stok achter de deur is wel dat het hier gaat over samenwerkingsovereenkomsten in het kader van het decreet op de gesubsidieerde sportfederaties. Als de samenwerkingsovereenkomsten niet worden gevolgd, kunnen er gevolgen zijn voor de subsidiëring, al gaat men er niet van uit dat dit nodig zal zijn.

2.6. Verdere stappen

De instrumenten en het materiaal uit de trajecten zijn vanaf eind 2017 beschikbaar. ICES werkt daarbij niet alleen voor de gesubsidieerde sector, maar voor alle sportorganisaties. Het is de bedoeling dat de hele sector van de kennis van dat centrum geniet en dat die kennis via het strategisch netwerk overal wordt verspreid. De opvolging is een continu proces, dat om de zes maanden plaatsvindt.

Minister *Philippe Muyters* neemt tot slot het woord en vat samen dat het verleden belangrijk was maar dat sinds juli 2017 extra stappen werden gezet. De eerste stappen dateren reeds van vroeger, en mede op deze basis konden de zes genoemde punten sneller worden uitgewerkt. Maar het verhaal is hiermee niet af. De minister hoopt dat iedereen die een probleem ondervindt, de moed heeft om getuigenis af te leggen, ook al hoopt hij dat het zo weinig mogelijk nodig zal zijn. Het voorgestelde pakket maatregelen moet curatief en preventief werken, zodat in de toekomst dergelijke problemen worden vermeden.

3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

Imade Annouri heeft enkele kritische opmerkingen, niet omdat de minister niet genoeg doet, maar om hem erop te wijzen dat hij op bepaalde punten moet letten, of eventueel niet ver genoeg gaat. Hij herinnert daarbij aan het antwoord van de minister op zijn vraag van een jaar geleden waarom er bijna geen meldingen waren. In het algemeen is er een grote kloof tussen het beleid op papier en de werkelijkheid. Men mag niet in de val trappen om te denken dat men door allerlei acties op papier aan te vinken, ook voor oplossingen op het terrein zorgt. De praktijk leert immers dat dat niet noodzakelijk het geval is.

Aanspreekpunten integriteit zijn belangrijk, met name op clubniveau. Die op federatieniveau zijn er vanaf februari 2018, maar wat is de timing voor de clubs?

Er is een verschil tussen een persoon bij wie men met problemen terecht kan, en iemand die assertief vorming geeft en in gesprekken met spelers en trainers leert wat wel en niet kan. De gehoorde experts herhalen voortdurend dat een van de grootste problemen juist is dat mensen niet weten wat wel en niet kan, en wat ze moeten doen bij grensoverschrijding. Een API moet niet alleen iemand zijn tot wie men zich kan wenden, maar iemand die actief mensen weerbaar en mondig maakt. Dat aspect blijft onduidelijk in wat voorligt.

De noodzakelijke maatschappelijke mentaliteitswijziging kan enkel worden gerealiseerd door het opwerpen van zoveel mogelijk drempels. Het voorleggen van een bewijs van goed zedelijk gedrag is een noodzakelijke, maar daarom nog geen voldoende drempel. De genderverhouding in raden van bestuur is een andere. De minister moet harder inzetten op indicatoren, een actievere rol

spelen, en minder geloven dat de sense of urgency alles wel dichterbij zal brengen.

Welke gevolgen worden verbonden aan de zesmaandelijks monitoring? Wat als er geen of onvoldoende vooruitgang wordt geboekt? Wordt dan een training opgezet, een gesprek aangeknoopt?

Lionel Bajart onderstreept dat men realistisch moet blijven en niet uit het oog mag verliezen dat er geen waterdichte oplossing bestaat. Hoewel ook hij bijkomende vragen heeft, stelt hij vast dat het beleid reeds ernstig inzet op de gestelde problemen.

Het bewijs van goed zedelijk gedrag heeft inderdaad geen magische kracht als preventieve maatregel. Het gaat immers vaak over first offenders. Anderzijds geeft een sportclub of -federatie die erom vraagt, wel een duidelijk signaal. De administratieve moeite is klein, maar de mogelijke positieve gevolgen op het vlak van sensibilisering zijn verregaand. Het lijkt een minimale vereiste voor iedereen die vergoed wordt, en zelfs voor vrijwilligers die met kinderen of minderjarigen werken. Hoe staat de minister er tegenover?

Een cultuurverandering of mentaliteitswijziging gebeurt niet plots. Er zijn sterke beleidsimpulsen nodig, want in belangrijke aangelegenheden kan met niet louter afhankelijk zijn van wat van onderuit ontstaat. Mensen met slechte bedoelingen moeten meteen weten dat ze niet welkom zijn. Welke impulsen op korte termijn overweegt de minister?

Begeleiders moeten de ernst van de feiten inzien en mogen die allerm minst minimaliseren. Omdat niet elke trainer of vrijwilliger de knowhow heeft om zelf delicate problemen aan te pakken, moet men minstens weten naar wie men een slachtoffer kan doorverwijzen. Het lid ondersteunt dan ook de versterking bij de VTS op dat punt.

Bert Moyaers komt terug op het lerend netwerk sportouders. Experts wezen tijdens de hoorzittingen op het belang daarvan, omdat kinderen zelf niet over een kader beschikken om dergelijk gedrag te plaatsen. Vandaar dat de meldingen pas op latere leeftijd komen. Verder mag het grote aantal peer-to-peerdaders niet worden onderschat. Men moet zich met andere woorden niet uitsluitend fixeren op de verhouding trainer-sporter. Ook in dat licht is het aan ouders, coaches en andere vrijwilligers om signalen op te pikken. ICES heeft een geweldig begeleidingsaanbod op dat vlak, maar door het gebrek aan verplichting komt er weinig volk af op de infosessies. Hoe zorgt de minister ervoor dat het werk van ICES tot bij de vrijwilligers komt en niet blijft hangen bij de federaties en sportdiensten? Overweegt de minister op dat vlak een kwaliteitslabel in de sportsector?

Waarom wordt de leidraad concreet uitgewerkt voor gezond sporten en minder concreet voor ethisch sporten? Voor gezond sporten bevat het document, dat voor het laatst werd bijgewerkt op 5 september 2017, een duidelijke checklist en een stappenplan, terwijl dit voor grensoverschrijdend gedrag niet het geval is. Is dat geen gemiste kans?

Hoe waakt de minister erover dat de kennis over de API-tool goed verspreid raakt? ICES wil een super-API die alle klachten centraal verzamelt met het oog op een breder beeld. Hoe neemt de minister de expertise van ICES en VOICE op in zijn beleid?

Peter Wouters vraagt of het realistisch is om een API te verwachten in elke Vlaamse sportclub. Moet het vlaggensysteem, dat een prachtig instrument is, niet

opgenomen worden in de basiscursus sportmonitor? Weet de minister dat sportfederaties op hun website slechts zelden melding maken van het meldpunt 1712? Wat kan hij doen om de promotie ervan via dat en andere kanalen van de federaties te verbeteren? Het goede werk op federatieniveau sijpelt maar moeizaam door naar de clubs. Hoe vermijdt de minister dat het bij holle slogans blijft?

Om sceptische commissieleden te overtuigen van de effectiviteit van een responsabiliserende en stimulerende aanpak, suggereert Peter Wouters dat de minister in het voorjaar 2018 een stand van zaken geeft over wat bereikt wordt met de samenwerkingsovereenkomsten.

Katrien Schryvers stelt dat beleidsmaatregelen én een mentaliteitswijzing samen nodig zijn. Het tweede mag geen excuus vormen om de eerste niet te nemen. Zij maken samen duidelijk dat het menens is met zowel preventie, slachtofferopvang, als met de aanpak van daders. De cijfers uit de enquête zijn frappant, met name over de mate waarin het sportbeleid op dit vlak bij de federaties is doorgedrongen, en stilaan ook bij de clubs. De meldingen maken duidelijk dat dit soort maatregelen in alle beleidsdomeinen noodzakelijk zijn.

Het is belangrijk dat slachtoffers hun melding kunnen doen op een veilige manier, ook al varieert de mate van schroom, evenals de kwetsbaarheid, doordat men nog steeds actief is in club of sector. Een veilige melding is niet alleen nodig om een volledig zicht te krijgen op de omvang van het probleem, maar ook om de betrokkenen gehoor te geven.

Veel getuigen geloven niet dat anderen de grensoverschrijding niet hebben opgemerkt. Waarom wordt zoveel gezwegen? Is dat geen schuldig verzuim? Anderzijds realiseren sommigen zich pas na een getuigenis dat er sprake was van een grensoverschrijding waarvoor men niet genoeg aandacht had.

Het inwinnen van juridisch advies over het tuchtrecht is een goed initiatief. Een goed reglement opstellen is immers moeilijk, maar tegelijk heel belangrijk. Hoe verbindt de minister een dergelijk raamwerk met de opbouw van onderuit, waarover Philippe Paquay sprak? Hoe is men er bij een opbouw van onderuit zeker van dat een en ander juridisch waterdicht en dus bruikbaar zal zijn?

Katrien Schryvers ondersteunt de vraag over de opvolging van de samenwerkingsovereenkomsten en de feedback aan de commissie. In hoever wil de minister doorzetten met de inzet van de subsidiëring als element in de opvolging?

4. Antwoorden van de minister en bijkomende opmerkingen

De *minister* treedt bij dat het om een en-enverhaal gaat. Het huidige beleid maakt duidelijk dat het menens is, in eerste instantie op federatieniveau. Zijn administratie kan immers geen 24.000 clubs opvolgen. Ook hij was na 7 jaar werken teleurgesteld over het resultaat van de enquête, ook al zijn er goede voorbeelden. Soms ontbreekt een gevoel van urgentie door een gebrek aan klachten, nuanceert hij wel. Hoe dan ook wordt nu een versnelling hoger geschakeld met de dwingende opname van enkele afspraken in de samenwerkingsovereenkomst. Zes punten worden opgelegd en opgevolgd, al krijgt men voor sommige punten meer tijd dan voor het aanduiden van een API.

Het is inderdaad duidelijk dat slachtoffers begeleid moeten worden om een getuigenis af te leggen. Dat is het eerste punt. Het voorbije beleid heeft alvast meegewerkt aan de vergroting van de bespreekbaarheid en aan het bewustzijn dat seksueel grensoverschrijdend gedrag onaanvaardbaar is. Dat iemand een goede trainer is, doet dan niets meer ter zake.

Belangrijke handvaten hierin worden de API, het handelingsprotocol en het tuchtsysteem. De doorstroming naar de clubs is essentieel en wordt opgevolgd als zesde punt.

Het bottom-upbenadering betekent een werking op maat. Er zijn 24.000 clubs met gemiddeld 60 leden. De federaties variëren van meerdere honderdduizenden leden tot veel minder. Daar staat tegenover dat de juridische begeleiding top-down gebeurt. Er wordt voor gezorgd dat ingeval van ernstig grensoverschrijdend gedrag, het dossier voldoende sterk is om strafrechtelijke vervolging mogelijk te maken.

Hoewel een federatie niet verantwoordelijk is voor alles wat in elke club gebeurt, is zij dat wel voor de opvolging van de samenwerkingsovereenkomst. Eventueel moet worden nagegaan of het nalatigheid dan wel onwil betreft. In het tweede geval treedt de minister direct op, in het eerste worden opbouwende opmerkingen gegeven. Als men daarna de indruk heeft dat er niets mee gebeurt, wordt alsnog opgetreden. Het decreet verleent de overheid die macht. Hoever precies moet worden gegaan, hangt af van het geval.

De minister begrijpt dat er een grote kloof kan bestaan tussen papier en werkelijkheid. Dat is overal en altijd het geval. Daarom zet hij ook in op doorleefde bewustmaking. Zowel de eerdere als de nieuwe acties, zoals het vlaggensysteem, maken duidelijk dat het in zijn beleid om de praktijk te doen is. Door het handelingsprotocol weet iedereen wat hem te doen staat. Schuldig verzuim mag door niemand meer aanvaard worden.

Ten aanzien van het pleidooi van de heer Annouri voor meer drempels, verdedigt de minister de zoektocht naar evenwicht, en tegen een vals gevoel van veiligheid. Men moet immers ook vermijden dat er straks geen vrijwilligers meer zijn in de sportsector. Zonder hen werkt het niet.

De minister aanvaardt de kritiek dat het beleid harder moet inzetten op het probleem. Daarom worden nu de zes genoemde punten naar voren geschoven, in afstemming met ICES.

Met het bewijs van goed gedrag en zeden moet op de juiste manier worden omgegaan. First offenders worden hiermee inderdaad niet tegengehouden. Men mag hierover geen verkeerde verwachtingen koesteren.

Het lerend netwerk ethisch sporten en de actie rond de sportouders wordt meegenomen. De versterking van het kenniscentrum kan ook daarvoor worden ingezet. De 47 gesubsidieerde federaties worden alvast verplicht de doorstroming naar de clubs ter harte te nemen.

Het is nog veel te vroeg voor het uitreiken van een kwaliteitslabel. Eerst moet worden nagegaan hoe de verplichtingen op federatieniveau worden opgevolgd, met inbegrip van hun acties ten aanzien van de clubs. Als later nog meer nodig blijkt, is een kwaliteitslabel een mogelijkheid.

De maatregelen die vandaag voorliggen komen reeds tegemoet aan het signaleerde verschil tussen het beleid inzake gezond sporten en ethisch sporten. De afgelopen maanden werd het beleid immers flink bijgespijkerd.

Ook de minister is er niet van overtuigd dat elke club met bijvoorbeeld 60 leden een API nodig heeft. De federaties moeten dat op maat en stap voor stap bekijken. Voorts stelt hij dat het vlaggensysteem in de opleiding van de module initiator als het laagste niveau van de VTS reeds tot het basispakket zal behoren. De verplichte verwijzing naar 1712 wordt opgenomen in het handelingsprotocol.

De resultaten van de zesmaandelijke monitoring zullen aan de commissie worden bezorgd.

Imade Annouri herinnert aan de getuigenissen over meldingen die niet geloofd werden. Dat is volgens hem dan ook een van de redenen waarom slachtoffers zwijgen. Hetzelfde maatschappelijke probleem blijkt uit de omgang met de getuigenissen in het kader van MeToo. Verder kan men clubs inderdaad niet verantwoordelijk houden voor alles wat er bij hen gebeurt, maar wel voor de manier waarop ze reageren. De minister verklaart bij onwil actief te willen optreden, maar daar gaat het zelden om. Meestal gaat het om onbekendheid, angst en paniekreacties. Dat mag echter geen reden zijn voor het beleid om niet doortastend op te treden. Afwachten en de toestand na zes maanden evalueren, volstaat niet meer.

Het vlaggensysteem dat ter beschikking staat, is goed op zich, maar op websites als die van KVV en KAVVV moet men lang zoeken naar informatie over grensoverschrijdend gedrag en hoe erop te reageren. Wie het systeem niet kent en toch melding wil doen, staat voor een grote kloof. Iedereen wil hetzelfde, maar voor een mentaliteitswijziging is een concrete aanpak nodig, waarin de mensen op het terrein snel het gevoel krijgen dat het grensoverschrijdende gedrag niet wordt getolereerd, en waarin instrumenten worden aangereikt om ermee aan de slag te gaan. Imade Annouri is niet gerustgesteld en vreest herhaling van de voorgestelde cijfers.

Lionel Bajart is tevreden met het voorgestelde beleid. ICES en het vlaggensysteem zijn zeer goede maar helaas ondergewaardeerde instrumenten. Verder blijft hij erbij dat van mensen die vergoed worden om sportief met kinderen bezig te zijn, iets mag worden geëist op het vlak van opleiding, net zoals dat in het onderwijs het geval is.

VOICE heeft zijn waarde getoond en werd ook door de minister gesteund. Maar wat daarna? Er mag geen wirwar komen van structurele meldpunten, maar in de praktijk bestaat er wel een leemte. Men kent de problemen met de bekendheid en de bereikbaarheid van het meldpunt 1712, terwijl slachtoffers altijd ergens met hun verhaal moeten terechtkunnen. Hoe ziet de minister dat evolueren?

Bert Moyaers blijft erbij dat ook in het aangepaste document over ethisch sporten, de checklist niet werd uitgewerkt. Tot slot vraagt hij of het mogelijk is om een signaal te geven aan de getuigen, door tussentijds al een verslag te publiceren over de werkzaamheden van de commissie.

Peter Wouters is tevreden dat de beperkte bekendheid van het vlaggensysteem als probleem wordt erkend. Hij is het wel eens met de stap-voor-stapbenadering van de minister. Bij de gesubsidieerde federaties heeft de minister de subsidies als stok achter de deur, maar welke instrumenten zet hij in voor de erkende federaties? Welke oplossing heeft de minister ten aanzien van verdachte trainers die jaarlijks van club veranderen?

Philippe Muyters stelt vast dat zijn voorgestelde aanpak grotendeels als positief wordt ervaren. Wat de eventuele onwil van federaties betreft, onderstreept hij dat voortaan elke federatie een API zal hebben, die daartoe opgeleid wordt en in een netwerk zit met andere API's. Federaties kunnen niet langer doen alsof ze het probleem niet kennen. De verdere promotie van de instrumenten op federatie- en clubniveau zit in het samenwerkingsakkoord.

VOICE is een sectoroverschrijdend Europees project. Hij herhaalt dat er een publicatie komt met een Nederlandse vertaling. Ook Vlaanderen werkt sectoroverschrijdend met zijn digitaal platform, zijn kennisplein, 1712 enzovoort.

De minister erkent dat de zes punten ook in de checklist ethisch sporten moeten worden opgenomen. Hij verzekert dat dit bij de volgende update het geval zal zijn.

Over het publiceren van verslagen en tussentijdse resultaten moet de commissie zich zelf uitspreken. Men mag echter niet de indruk wekken dat het uitsluitend om een problematiek van de sportsector gaat. De problematiek geldt haast voor alle sectoren.

Ook niet-gesubsidieerde federaties ontvangen beleidsinstrumenten en -informatie. Het klopt echter dat de minister met hen geen samenwerkingsovereenkomst heeft en dus ook geen API kan opleggen. Indien een federatie nalatig is, kan ook de sportdienst van het lokale bestuur optreden en de nodige informatie aan een club bezorgen.

Katrien SCHRYVERS,
voorzitter

Bert MOYAERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

API	aanspreekpersoon integriteit
GES	Gezond en Ethisch Sporten
ICES	Internationaal Centrum Ethiek in de Sport
ISB	Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid
KAVVV	Koninklijke Algemene Vereniging van Vriendenclubs
KVV	Koninklijke Vlaamse Voetbalbond
SVS	Stichting Vlaamse Schoolsport
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie (van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest)
VSF	Vlaamse Sportfederatie
VTs	Vlaamse Trainersschool